

лат, які сьогодні фінансуються за рахунок пенсійного фонду України. Збільшення пенсійного віку сприяє збільшенню чисельності працюючого населення, а звідси й платників внесків, та одночасно зменшенню чисельності нових пенсіонерів. Але економічна ситуація, яка існує сьогодні в Україні, не є сприятливою для цього кроку. Збільшення пенсійного віку суттєво вплине на пропозицію на ринку праці і збільшить рівень безробіття. При величезному прихованому безробітті в Україні пенсійні виплати виконують роль допомоги у зв'язку з безробіттям. Тому реформування в цьому напрямку треба робити поступово. Також для збільшення пенсійного віку треба насамперед підвищити якість життя громадян України, що дозволить збільшити середню тривалість життя.

Треба запровадити соціальні програми підтримки жінок, які дозволять підвищити народжуваність в країні. Вивід заробітної плати з тіні також дозволить підвищити

доходи Пенсійного фонду України. І останнє: не слід затягувати з реформуванням дострокових пенсій і потрібно перекласти затрати на їх фінансування на роботодавців, які мають шкідливе виробництво.

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р., № 1058-IV // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 150. – С. 2.

2. Про затвердження бюджету Пенсійного фонду України на 2006 рік. Постанова КМУ від 15 березня 2006 р. № 309//www.rada.gov.ua

3. Короткий статистичний довідник// Статистичний збірник – Запоріжжя. 2005. – С. 140.

4. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку/ За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. – К.: Ін-т екон. прогнозів.; Фенікс, 2003.– 1008 с.

5. Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 207: В 5 т. Том 2. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. – 312 с.

This paper considers the effects of demographic indices on the Pension Fund of Ukraine financial position, in particular on its branch in Zaporizhzhya oblast. Ways to mitigate demographic risks for the Pension Fund solvency are proposed.

Галюк І.Б.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ СТРУКТУРАМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

В статті розглянуті питання активізації інноваційного розвитку території, показані напрями і методи регулювання та стимулювання інноваційної діяльності на рівні держави і регіону.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційний потенціал, інноваційні структури, інноваційна політика, інноваційна стратегія, інноваційні програми розвитку.

I. Вступ. В умовах нерівномірності економічного розвитку окремих територій постає необхідність раціонального розміщення виробничих сил та збалансування розвитку окремих регіонів та областей. Така трансформація пояснюється причинами як організаційного, так і функціонального характеру. Використання єдиного механізму управління розвитком регіонів є недосконалим через відмінність рівнів розвитку, наявних потенціалів та умов для їх активізації.

II. Постановка завдання. У більшості розвинених країн питання економічного ви-

рівнювання територій займає центральне місце поряд із стратегічними напрямками економічної політики. В силу специфіки кожного регіону, яку необхідно враховувати при формуванні загальної програми інноваційного розвитку країни та окремої території, акцент в управлінні інноваційним розвитком території переноситься значною мірою на самі регіони, а участь держави в цьому випадку обмежується непрямими методами регулювання (за винятком найбільш відсталих регіонів). На сьогодні в працях українських науковців більше уваги приділяється проблемам розвитку інноваційної діяльності на рівні держави чи окремого підприємства. Проблеми регіонального чи обласного інноваційного розвитку мають дещо інший характер через специфіку їх розвитку.

III. Результати. При створенні програм розвитку для окремо взятого регіону необхідно враховувати, що активізація підприємства та розвиток інноваційного потенціалу області напряму залежить від рівня мо-

білізації, активізації та розвитку її внутрішніх резервів для досягнення економічних та соціальних результатів. Активізація потенціалу кожного регіону дозволяє зосередитись на існуючих можливостях, розвиток яких несе реальну користь державі та дозволяє вивести дану перевагу із розряду регіональної в загальнодержавну.

На сьогодні в регіонах склались фрагменти структур інноваційного підприємництва, але сформована належним чином інноваційна інфраструктура окремого регіону здебільшого відсутня. Пояснюється це відсутністю у більшості областей сформованої стратегії та програми інноваційного розвитку, в межах яких вирішуються питання створення інфраструктури інноваційного підприємства.

Кожен регіон (як і кожна держава) встановлює пріоритети та вирішує питання інноваційного розвитку із врахуванням своїх особливостей, наявних ресурсів та потреб. Тому планування та організація структур інноваційного бізнесу повинні сприяти реалізації визначених пріоритетів розвитку регіону шляхом інтенсифікації наявних інноваційних потенціалів. При цьому необхідно узгоджувати між собою державні та регіональні пріоритетні напрямки розвитку. Причому обмеженість кількості державних пріоритетів розвитку не заперечує визначення їх більшої кількості на рівні регіону, але в межах загальнодержавних пріоритетів. Таким чином, формування інноваційних структур на рівні регіону забезпечує його розвиток у напрямках, які визначені пріоритетними, та реалізацію загальнодержавних пріоритетів як визначальних в регулюванні економікою держави. Тому формування регіональних інноваційних структур повинно узгоджуватись з регіональними цілями інноваційного розвитку, планування і організація структур інноваційного бізнесу повинні бути складовою програм інноваційного розвитку регіонів і виступати на цьому рівні інструментом реалізації стратегій інноваційного розвитку.

Вихідною точкою для планування інноваційного розвитку є визначення, характеристика та оцінка ефективності наявного потенціалу інноваційного розвитку в регіоні. За результатами оцінки інноваційного потенціалу формується загальна політика інноваційного розвитку території, визначається

стратегія розвитку, будується програма її реалізації та створюється механізм управління практичною реалізацією в регіоні інноваційної програми. Паралельно до основних етапів системи регіонального інноваційного розвитку відбувається планування інноваційних структур, визначаються основні взаємозв'язки та важелі управління.

Цілями інноваційного розвитку регіону є забезпечення економічного і соціального розвитку території. Відповідно формування інноваційних структур покликане сприяти вирішенню питань регіонального інноваційного розвитку.

Важливим етапом є оцінка інноваційного потенціалу області, ступінь розвитку якого залежить від рівня інноваційної активності та визначає рівень інноваційного розвитку. Рівень інноваційного розвитку, як і рівень інноваційної активності, залежить від ряду чинників, які прямо чи опосередковано впливають на ступінь використання інноваційного потенціалу регіону. Інноваційний потенціал, в свою чергу, характеризується можливістю здійснення інноваційної діяльності за наявних ресурсів: природних, матеріально-технічних, кадрових, фінансових, інформаційних, інтелектуальних, та відповідних наукових та науково-технічних структур – технопарків, інкубаторів, центрів тощо. Таким чином, інноваційний потенціал включає в себе і науково-технічний потенціал, який реалізується шляхом здійснення науково-інноваційної діяльності в академічному, галузевому, вузівському та заводському секторах науки та інноваційній сфері регіону.

На основі оцінки інноваційного потенціалу регіону визначаються передумови для формування інноваційних структур та визначаються види структур, створення яких забезпечується наявним потенціалом і призначення яких відповідає цілям інноваційного розвитку регіону.

Завданням інноваційної політики регіону є стимулювання розвитку інноваційного бізнесу в межах визначених пріоритетних напрямків розвитку регіону, формування відповідної інфраструктури по забезпеченню умов для його діяльності, забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації кадрів інноваційної сфери. Інноваційна політика регіону чи області визначається у відповідності до проведеної оцінки інноваційного

потенціалу, її основні положення полягають в наступному:

— визначення пріоритетних напрямків інноваційного розвитку регіону та їх узгодження з напрямками економічного та соціального розвитку території;

– розробка концепції розвитку інноваційної діяльності та інфраструктури в області, які представлені стратегією розвитку інноваційної сфери;

– розробка програми інноваційного розвитку області;

– включення в програму соціально-економічного розвитку області основних положень програми інноваційного розвитку області;

– поєднання напрямків інвестиційної та інноваційної політики в області;

– сприяння реалізації високотехнологічних інноваційних проектів науково-технічними та виробничими структурами області;

– реструктуризація підприємств області;

– фінансове та організаційне сприяння в освоєнні ніші спеціалізованих виробництв по окремим переділам, які мають конкурентні переваги на підприємствах;

– сприяння реалізації інновацій загальнодержавного значення.

Визначені регіональною інноваційною політикою пріоритети розвитку є основою для вибору напрямків діяльності інноваційних структур. Поєднання інноваційної та інвестиційної політики регіону сприяє цільовому фінансуванню діяльності інноваційних структур, результатом чого є випереджаючий розвиток території.

Інноваційна стратегія регіону – це детальний комплексний план досягнення цілей на мезорівні – проміжному рівні між макро- і мікро інноваційними стратегіями [1]. Регіональні інноваційні стратегії обираються в залежності від орієнтирів розвитку та наявного потенціалу [2]. Для більшості областей та регіонів України на сьогоднішній день ефективною до використання є на наш погляд, мобілізаційна стратегія, в межах якої відбувається інтенсифікація розвитку наявних інноваційних потенціалів. Стимулювання регіональними органами влади формування структур інноваційного бізнесу дозволяє створити сприятливе для цих процесів середовище. Стимулювання включає фінансову, організаційну, матеріальну та інформаційну підтримку.

Формування програми реалізації інноваційної стратегії передбачає визначення процедури організації та управління цим процесом. У світі використовуються різні типи програм, серед яких найбільшого використання набули наступні [2; 3]:

– програми співробітництва науково-дослідних установ і промислових фірм, які реалізуються шляхом створення кооперативних університетсько-промислових центрів, співпраці університетів і промисловості при виконанні спільних проектів;

– створення спеціального органу управління, відділу чи комісії, які займаються питаннями технологічного розвитку регіону;

– програми фінансової підтримки інноваційного бізнесу;

– програми спеціальних грантів на проведення досліджень;

– програми створення регіональних центрів розвитку науки та технологій;

– програми по сприянню передачі технологій і т. д.

Ефективній мобілізації інтелектуальних, виробничих та сировинних ресурсів сприяє створення відповідного середовища – інфраструктури інноваційного підприємництва, що дозволить вирішити проблеми інноваційного розвитку та підвищити соціально-економічний стан області в цілому.

Таким чином, для реалізації мобілізаційної інноваційної стратегії області може бути використана комплексна програма підтримки інноваційного підприємництва, яка включає створення відповідного керівного органу. В межах даної програми повинна формуватись мережа підтримки інноваційного підприємництва, до якої входять ділова, громадська та підприємницька сфери діяльності регіону.

На нашу думку, недоцільно розмежовувати інноваційні та інвестиційні програми як на рівні регіону, так і на рівні держави. Адже ефективність інвестиційних програм прямо залежить від активізації інноваційних. Тому доцільним і своєчасним є створення єдиного механізму управління інноваційними та інвестиційними процесами в регіоні, що власне і буде сприяти активізації інноваційної діяльності.

І. Всебічне сприяння розвитку інноваційної інфраструктури шляхом формування мережі підтримки інноваційного підприємництва

тва при залученні до цього процесу ділової, підприємницької та громадської сфер діяльності регіону.

2. Стимулювання інноваційної діяльності, яке полягає в наданні допомоги в проведенні досліджень та впровадженні інновацій, сприянні швидким темпам трансферу технологій, наданні консультативних послуг.

3. Задля конкретного вирішення проблеми на рівні регіону необхідно приймати до реалізації ті програми, які охоплюють одразу кілька пріоритетних напрямків розвитку. Це дозволить вирішити більше коло питань та забезпечить раціональне використання коштів.

Механізм управління практичною реалізацією в регіоні інноваційної програми містить сукупність форм і методів здійснення інноваційної діяльності, які визначають зв'язки між внутрішніми складовими та характер їх взаємодії, послідовність здійснення заходів, визначених програмою, форми контролю за їх виконанням та методи оцінки результатів виконаної роботи та передбачає встановлення функцій органу управління регіональним інноваційним розвитком, визначення взаємозв'язків та характеру їх взаємодії між складовими інноваційного середовища, схему кооперації науки, виробництва та освіти.

Зацікавленість регіонів у розвитку інноваційного підприємництва є очевидною. За рахунок появи нових фірм, які працюють в напрямку розвитку пріоритетних для регіону видів діяльності, забезпечується вирішення ряду питань, зокрема [4]:

– зростають надходження у бюджет держави та регіону;

– забезпечується ріст добробуту населення регіону;

– зростає зайнятість населення внаслідок появи нових робочих місць;

– задовольняються потреби населення у продукції та послугах;

– росте інвестиційна привабливість регіону;

– забезпечується ріст економіки регіону;

– розвиток економіки регіону веде до росту конкурентноздатності національної економіки в цілому.

Таким чином, для інноваційних структур регіонального рівня переважаючою є соціальна функція.

IV. Висновки. Проведене дослідження дозволило зробити наступні висновки:

– формування регіональних інноваційних структур повинно відбуватись в рамках програм інноваційного розвитку території та узгоджуватись з пріоритетами регіонального розвитку, інструментом реалізації яких вони виступають;

– вибору типів регіональних інноваційних структур повинна передувати оцінка інноваційного потенціалу території, на основі якої визначаються сфери діяльності, в яких присутні всі необхідні передумови для створення структур інноваційного бізнесу;

– механізм управління та функціонування регіональних інноваційних структур передбачає кооперацію наукової та виробничої сфери, освіти та регіональних органів влади. Створені інноваційні структури виступатимуть одним з інструментів реалізації інноваційної стратегії території та формуванню інфраструктури інноваційного підприємства загалом.

Питання регіонального інноваційного розвитку є складними, а їх вирішення – неоднозначним. Тому дослідження перспектив формування інноваційних структур на рівні регіону потребують подальшого розгляду.

1. Водачек Л., Водачкова О. Стратегія управління інноваціями на підприємстві. – М.: Економіка, 1989. – 167 с.

2. Иванов М.М., Колупаєва С.В., Кочетков Г.Б. США: управління наукою та нововведеннями. – М., 1990. – 216 с.

3. Ткаченко Е.А. Подходи к формированию эффективной рыночной инфраструктуры инновационной деятельности // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна науково-технічна політика: інноваційний розвиток та інформаційний простір. Матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 29-30 червня 2000р.) (Щорічник наукових праць). Випуск XVI/НАН України. Інститут регіональних досліджень. Редко.: відповідальний редактор академік НАН України М.І.Долішній. Львів, 2000. – С. 230-237.

4. Галюк І.Б. Розвиток інноваційного підприємства на державному та регіональному рівнях. Вісник Інституту економічного прогнозування НАН України. К. 2003. – С. 36-41.

In article the questions of activation of innovative development are considered, the directions and methods of adjusting and stimulation of innovative activity on level of state and region are shown.